

УДК 070.42–043.83–047.22:[378.016:070

Інноваційні методи формування компетентностей майбутніх журналістів

Галина ПРИСТАЙ

канд. н. із соц. комунік.

Прикарпатський національний
університет імені Василя
Стефаника

вул. Шевченка, 57, 76018, Івано-
Франківськ, Україна

galuna1803@gmail.com

ORCID 0000–0002–1728–288X

© Пристай Г., 2022

Статтю присвячено дослідженню особливостей запровадження проєктних методів навчання майбутніх журналістів та результатам експериментальної перевірки їх ефективності в освітньому процесі. Наведено приклади актуальності сучасного формату викладання навчальних дисциплін «Газетно-журнальне виробництво», «Видавничий менеджмент» та «Видавнича справа» здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Обі Журналістика». Аналізується досвід запровадження проєктних методів навчання студентів на кафедрі журналістики Факультету філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника за 2018–2021 рр., запропоновано авторське бачення нової концепції навчального процесу. Наведено результати опитування студентів і роботодавців щодо результативності формування загальних та фахових компетентностей майбутніх журналістів на основі проєктних методів навчання.

У праці проаналізовані студентські друковані проєкти спеціальності «Журналістика» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: книжковий проєкт «Поміж текстом» та періодичний проєкт, в межах яких на практичних заняттях майбутні журналісти навчаються писати матеріали в різних жанрах журналістики, формувати записані взяті особисто інтерв'ю з громадськістю краю та фахівцями медіа.

Окреслено та обгрунтовано фактами, що самостійно створені й наповнені газети, журнали і книжки майбутніми журналістами мотивують їхню пізнавальну активність у сучасному навчальному процесі, розвивають самостійність у дослідницькій діяльності, а набуті інтерактивні практичні навички та фахові компетентності обов'язково знадобляться у майбутній професії.

У статті надано покликання на інтернет-ресурс, власне, за яким можна ознайомитися зі студентськими друкованими виданнями та інноваційними проєктами.

Ключові слова: журналістська освіта, проєктні методи навчання, компетентнісний підхід, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

INNOVATIVE METHODS OF FUTURE JOURNALISTS' COMPETENCES FORMATION

Halyna Prystai

PhD in Social Communications

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

57, Shevchenko St., 76018, Ivano-Frankivsk, Ukraine

galuna1803@gmail.com

ORCID 0000-0002-1728-288X

The article is devoted to the peculiarities research of the project methods introduction of teaching future journalists and the experimental testing results of their effectiveness in the educational process. Examples of the relevance of the modern format of teaching the disciplines “Newspaper and Magazine Production”, “Publishing Management” and “Publishing” to applicants for the first (bachelor’s) level of higher education in the specialty “061 Journalism” are provided. The experience of introducing project methods of teaching students at the Department of Journalism of the Faculty of Philology of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University for 2018–2021 is analyzed, and the author’s vision of a new concept of the educational process is proposed. The results of a survey of students and employers on the effectiveness of general and professional competencies formation of future journalists based on project teaching methods are presented.

The paper analyzes the student printed projects of the “Journalism” specialty of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University: the book project “Between the text” and the periodical project, within which future journalists learn to write in various journalism genres, to form personally recorded interviews with the public of the region and media specialists.

It is outlined and substantiated by the facts that self-created and filled newspapers, magazines, and books by future journalists motivate their cognitive activity in the modern educational process, develop independence in research activities, and the acquired interactive practical skills and professional competencies will be necessary for the future profession.

The article refers to an Internet resource where you can get to know student publications and innovative projects.

Keywords: *journalistic education, project teaching methods, competence approach, Vasyl Stefanyk Precarpathian National University.*

Актуальність проблеми

Євроінтеграційний поступ вищої освіти України зумовлює впровадження інноваційних методів викладання фахових дисциплін, спрямованих на формування у здобувачів освіти цілісної системи загальних та професійних компетентностей, наявність яких забезпечить їх затребуваність і конкурентоспроможність на міжнародному ринку праці. Постійне підвищення вимог роботодавців до рівня підготовки випускників в умовах ринкової конкуренції призводить до необхідності формувати у майбутніх випускників не лише комплекс фахових знань, а й уміння застосувати їх на практиці, а також ініціативність, високу адаптивність до змін, креативність, підприємливість, комунікативність, відповідальність, здатність працювати в команді. Нові вимоги до рівня підготовки фахівців вимагають від науково-педагогічних працівників університетів запровадження інноваційних методів навчання, які підвищують мотивацію студентів до поглибленого опанування знань та навичок майбутньої сфери професійної діяльності, стимулюють їх пізнавальну і творчу активність, сприяють формуванню системи затребуваних роботодавцями компетентностей. Особливо гостро це завдання стоїть нині перед викладацьким складом кафедр журналістики українських університетів, оскільки їх місія — підготовка якісно нового покоління журналістів, здатних гідно реалізовувати функцію «четвертої влади» у вільному демократичному суспільстві.

Тим часом переважна більшість викладачів кафедр журналістики продовжує віддавати пріоритет традиційним методам викладання фахових дисциплін, нехтуючи можливостями сучасних освітніх технологій. Це актуалізує проблему дослідження, присвяченого розкриттю інноваційного та освітнього потенціалу проектних методів навчання. Тим більше, що нині ці методи є надто популярними в європейській освітній традиції: на бакалаврському рівні вищої освіти престижні університети протягом двох останніх семестрів організують навчання через участь у проектній діяльності, коли студенти в складі міждисциплінарних команд працюють із зовнішніми партнерами над виконанням реальних виробничих завдань.

Стан розробки проблеми

Потужний інноваційний потенціал проектних методів навчання розкрито в працях багатьох науковців, зокрема О. Галана (2018), М. Гальченко (2018) та ін. Але специфіка застосування цих методів у журналістській освіті не знаходить належного висвітлення в публікаціях фахівців. У працях І. Михайлина, Б. Потятиника (2008), М. Тимошика (2008, 2021) розглядаються загальні виклики та проблеми модернізації медіаосвіти, сучасні формати підготовки фахівців для медіаринку України (Крупій, 2020). Так, у виданні «Ме-

діакомпас: путівник професійного журналіста» експерти Інституту масової комунікації зазначають, що журналістика — одна з тих професій, яку потрібно опановувати все життя. Світ змінюється, і нам потрібно пристосовуватись до нових викликів. Дослідники наголошують: «Ми віримо у високі ідеали і честь професії журналіста. Ми віримо, що постійне навчання й обговорення існуючих проблем української журналістики — правильний шлях для її розвитку» (Чулівська та ін., 2016).

Дослідженню проблем медіаосвіти присвячена значна кількість публікацій доктора філологічних наук, професора М. Тимошика. Науковець є учасником багатьох міжнародних тренінгів й визначає інноваційні методи викладання в західних школах журналістики (Тимошик, 2021). Цінним в аспекті нашого дослідження є посібник «Історія одного журналістського курсу в мемуарах, щоденниках, інтерв'ю, замальовках, записках, есеях, документах, світлинах», який характеризує особливості підготовки журналістів, що віддані обраній професії все життя (Тимошик, 2008).

Вчений О. Чишевич (2020) у своїй праці «Система професійних компетенцій журналіста» обґрунтував значущість компетентнісного підходу в системі підготовки сучасних журналістів. Автор зазначив, що для журналістської освіти важливий його практично спрямований характер, що дозволяє формувати професійну компетентність майбутніх працівників медіа.

Проблему підвищення якості підготовки фахівців для сучасних медіа порушують автори наукової праці «The System of Media Critics in the Journalistic Environment in Postmodern Conditions» Н. Marchuk, G. Prystai, S. Khorob, N. Marchuk, та N. Shoturma (2021). Однак загалом теоретико-організаційні та дидактичні засади запровадження інноваційних методів викладання спецдисциплін майбутнім журналістам залишаються недостатньо висвітленими у фахових виданнях.

Завдання статті

Визначити інноваційний потенціал проектних методів навчання та специфіку їх впровадження в медіаосвіті.

Методи дослідження

Основними методами дослідження є компетентнісний підхід, порівняльний аналіз, контент-аналіз змісту фахових освітніх компонент зі спеціальності «Журналістика», соціологічні методи (інтерв'ювання, анкетування), метод прогнозування.

Виклад основного матеріалу

Одним із актуальних завдань національної вищої школи у цифровізованому суспільстві є підготовка високоосвічених, конкурентоздатних спеціалістів, зокрема фахівців медіаринку. Журналіст є важливим суб'єктом сфери соціальних комунікацій, збирачем, ви-

робником і передавачем інформації. Щороку університети, в складі яких є журналістські факультети та спеціальності, випускають нових репортерів, редакторів, коректорів, операторів, фотокореспондентів тощо. Представники медіа ринку, як головні стейкхолдери підготовки фахівців, нині активно допомагають викладачам ЗВО окреслювати свої очікування від випускників, формулювати нові вимоги до їх фахового рівня. Оскільки провідними тенденціями функціонування сучасних медіа є конвергентність, кросмедійність та мультимедійність, нині особливо цінують журналістів, які легко і без опору адаптуються до змін, оперативно опановують новітні технології, швидше за інших вбачають корисні тренди розвитку медіасфери та генерують креативні ідеї.

Професія журналіста унікальна не лише тим, що йому треба бути ерудитом у багатьох галузях, не лише ризикованістю при виконанні професійних функцій, творчою наснагою та психологічною напругою, а й визначною роллю в комунікативному процесі. З одного боку, медіафахівець є комунікантом, який через засіб масової інформації здатен своєю творчістю та громадською позицією впливати на маси, а з іншого боку, в редакційному колективі він вступає у взаємозв'язок з колегами та керівництвом, які впливають на формування його особистісних та фахових якостей. Все це накладає на працівників масмедіа додаткові функції та завдання, пов'язані з особливостями журналістики як базової галузі соціальних комунікацій.

Цифровізація суспільства та стрімкий розвиток редакційно-видавничого бізнесу викликали появу нових спеціальностей у штатному розкладі сучасних ЗМІ, істотно розширивши перелік професійних журналістських компетентностей. Нині на медіаринку потрібні такі інноваційні професії як рерайтер, колумніст, бренд-менеджер, копійрайтер, проект-менеджер, а також фахівці зі знаннями нової редакції правопису української мови — коректори, літературні редактори та ін. Працівникам мультимедійних ЗМІ майбутнього потрібні будуть додаткові вміння, які не під силу роботу чи комп'ютерній програмі. Умовою конкурентоздатності сучасного журналіста є мультифункціональність: здатність виконувати функції редактора, кореспондента, фотожурналіста, коректора; вміння створювати друковані та електронні видання.

На думку фахівців, журналістика — це одночасно наука, ремесло і мистецтво, тому в процесі підготовки журналістів важливо застосовувати нестандартні підходи для забезпечення балансу знань і практичних навичок під час навчання. Про високу соціальну відповідальність та креативність журналістського фаху свідчить перелік професійних компетентностей, які зафіксовано в освітньо-професійній програмі «Журналістика» підготовки здобувачів першого (бака-

лаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності «Журналістика» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника: «здатність продуктивно використовувати здобуту міждисциплінарну освіту для роботи в інформаційній сфері та організації ефективних суспільних комунікацій; здатність виконувати всі фахові виробничі та творчі операції в засобах масової інформації, організаційно-технічні роботи, пов'язані з підготовкою матеріалу до друку чи передачі в ефір (макетування, монтаж); здатність виконувати професійну діяльність на основі законів маркетингу (вивченням мас-медійного ринку), менеджменту та економіки й організації мас-медійної справи; здатність аналізувати, оцінювати, редагувати, готувати до друку/ефіру авторські текстові, аудіо- й аудіовізуальні, мультимедійні матеріали; здатність застосовувати знання редакційно-видавничого процесу та його основних етапів; здатність використовувати знання з менеджменту для підвищення прибутковості діяльності різних ЗМІ» (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2016).

Важливою умовою підвищення ефективності освітнього процесу сучасного університету є поєднання різних форматів його організації. Максимально стимулювати пізнавальну активність і самостійність майбутніх журналістів допомагають інтерактивні методи навчання, які доповнюють дидактичні можливості традиційних лекційних, семінарських і практичних занять. Це доведено на досвіді впровадження в процесі викладання навчальних дисциплін «Газетно-журнальне виробництво», «Видавничий менеджмент» та «Видавнича справа» таких інноваційних форм проведення занять як навчальні тури й екскурсії, творчі лабораторії, зустрічі з відомими журналістами, майстер-класи від членів НСЖУ, навчальні колоквиуми. Подібні форми роботи зі студентами сприяють глибшому розумінню ними теоретичного матеріалу, закріплюють практичні навички аналізу періодичних видань та журналістських матеріалів, розвивають самостійність у навчальній і дослідницькій діяльності, а також є тим тренінгом, що готує студентів до проходження виробничої практики в редакціях регіональних ЗМІ.

Так, на початковому етапі навчання обираються ознайомчі об'єкти — редакції місцевих газет та видавництв регіону. Зазначені екскурси завжди плануються в межах вищенаведених дисциплін «Газетно-журнальне виробництво», «Видавничий менеджмент» та «Видавнича справа». Такий формат занять дає можливість ознайомити студентів з основами пресової журналістики, розкрити специфіку діяльності журналістів у редакції друкованого ЗМІ, охарактеризувати структуру таких медіа, репрезентувати етапи роботи над створенням друкованого видання.

Досягненню синергії у засвоєнні студентами необхідних теоретичних знань та формуванні важливих практичних навичок щодо продукування нових, творчих журналістських ідей сприяє проведення виїзних занять зі студентами в друкарнях і видавництвах, поїздки на форуми видавців, всеукраїнські та регіональні книжкові фестивалі. На таких заходах кожен студент може стати суб'єктом неформальної освіти через фахове спілкування з менеджерами-видавцями, авторами книжок, участь в автограф-сесіях, тренінгах, майстер-класах, семінарах, конференціях; організацію в цьому просторі власної журналістської події, презентацію авторського друкованого продукту на певній локації.

Зважаючи на основні завдання навчальної дисципліни «Газетно-журнальне виробництво», серед яких засвоєння специфіки повного циклу редакційної підготовки, додрукарських, друкарських та післядрукарських виробничих процесів для різних типів друкованих ЗМІ, найефективнішою формою проведення занять є створення проєкту студентської газети/журналу та випуск їх пілотного номера. Участь у розробці студентського проєкту — підготовки одного випуску друкованої газети, журналу або альманаху — сприяє формуванню цілісної системи загальних та фахових компетентностей, здатностей до командної роботи, самоорганізації та самонавчання.

Про ефективність запровадження проєктних методів навчання свідчить досвід реалізації студентами 1-го курсу спеціальності «Журналістика» під керівництвом старшої викладачки кафедри Галини Пристай успішних видавничих проєктів. В рамках цих періодичних проєктів студентами у 2017 р. видано два перші журнали — «Alium» та «Ferias», у 2018 р. — сформовано вже шість надзвичайно цікавих журнальних видань різноманітної тематики («Абищиця», «La Vie», «GoSport» та інші). Зокрема, в цих журналах розміщені неординарні авторські матеріали студентів про події з життя Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, культурно-мистецьке та спортивне життя Івано-Франківська, цікаві статті, есе, вистави, рецензії на книги, огляди, фільми, інтерв'ю з талановитими і знаними особистостями тощо. Головна редакторка студентського журналу «La Vie» Роксолана Бабій під час презентації в університеті друкованих проєктів підкреслила їх особливість. «Журнал «La Vie» — це погляд молодого покоління на місто Івано-Франківськ. Для кожного читача журнал є корисним, адже він має змогу виробити свою сентенцію щодо міста», — зазначила студентка. Студент, головний редактор журналу «GoSport» Степан Пенкалюк відмітив, що це видання очевидно не для широкої аудиторії, оскільки основне його наповнення складають аналітичні статті, інтерв'ю, які стосуються виятково трьох видів спорту, а саме: хокею, футболу та кіберспорту.

Звідси, відповідно, й назви рубрик, а також тематичні таблиці, ілюстрації й два постери (хокейної команди «Pittsburgh Penguins» та збірної України з футболу). Для людей, які не захоплюються спортом, журнал, на його думку, може стати своєрідним «першим кроком до зацікавлення». Адже тут, окрім публіцистики, є ще й вікторини та цікаві факти.

Зазначимо: у 2019 р. майбутніми працівниками медіа створено нових шість інтерактивних журналів, а в 2020 р. — чотирнадцять авторських журнальних проєктів («COMPASS», «Starfall», «Sorano», «Blossom», «Neoteric», «Перезавантаження», «KinoTime», «Записник хікки», «Boiling point», «Generation Z», «Journalist Новий подих у сфері», «Elit», «VLOG TEAM» та «ДИМ ІЖІ»). Тематика сформовани студентами-першокурсниками журналів надзвичайно різноманітна, наближена до інтересів та захоплень кожного автора. Під час роботи над власними журнальними проєктами студенти самостійно вибирали назви видань, рубрики, тематику матеріалів, створювали дизайн, виконували верстку та літературне редагування.

Під час онлайн-презентації результатів проєкту майбутні журналісти ділилися враженнями про роботу над створенням перших власних друкованих видань та розповідали про особливості своїх проєктів. Зокрема, журнал «Generation Z» адресований молоді Івано-Франківська, а видання «SORANO» розраховане на представників різних вікових категорій, на його сторінках можна знайти чимало корисної та цікавої інформації про культуру та її різновиди. Творча команда видання «Записник хікки» зробила акцент на культурі Японії. Як зауважив під час онлайн-презентації один із авторів редакційної групи, це був цінний практичний досвід з можливістю реалізувати свої креативні ідеї. Так, у студентських журналах «Starfall» і «KinoTime» зібрано інформацію про захопливі фільми та мультфільми 2020 року. Перший номер видання «NEOTERIC» висвітлює матеріали про найсучасніші події в Івано-Франківську, у рубриках журналу «Відомі люди ІФ», «За межами», «Між іншим» можна дізнатися багато цікавого, нового та актуального про наш обласний центр, зазначив творчий колектив журналу. Цікаві рубрики та авторські студентські світлини міста Івано-Франківська — це «родзинка» презентованого журналу «Перезавантаження». Його автори зазначили, що скласти єдину цілісну концепцію журналу було непросто, адже кожен із співавторів мав своє бачення та ідею, але командна робота сприяла досягненню мети.

У 2021 році студенти продовжували брати участь у видавничих проєктах, створивши та презентувавши сім авторських журнальних видань: «Words for everyone», «Franko City», «Leader Майбутнього» «Wawe-traditions», «Sport time», «Travel Ukraine», «Wanderer». Журнали

студентів різнотематичні, кожен по-своєму креативний та цікавий. Варто підкреслити, що під час роботи над власними журнальними проєктами студенти-автори самостійно вибирали назви видань, рубрики, тематику матеріалів, створювали дизайн, виконували верстку та літературне редагування.

Працюючи над журналом, студенти зрозуміли, що кожен з них прагне творчо підходити до вирішення професійних завдань, захопалися в майбутню професію, яка дозволяє виявити креативні здібності та реалізувати спільні ідеї, випробувати себе в ролі авторів, редакторів, коректорів.

Так, головна редакторка видання студентка Христина Тодорук підкреслювала, що набутий практичний досвід є дуже цінним, оскільки в процесі створення журналу потрібно було задіяти всі свої організаторські та творчі здібності, а також використати знання, отримані в процесі вивчення навчальної дисципліни «Газетно-журнальне виробництво».

На практичних заняттях з цієї дисципліни протягом 2018–2021 рр. було сформовано двадцять дев'ять студентських журнальних видань різної тематики. У вищезазначених випусках журналів у різних жанрах журналістики опубліковано близько 600 підготовлених студентами матеріалів. Передували цьому відвідини ними різних культурно-мистецьких заходів та подій краю, зустрічі з цікавими особистостями тощо. Зокрема, під час роботи над журнальним проєктом студенти-автори мали чудову нагоду поспілкуватися із заслуженим журналістом України Романом Фабрикою; прикарпатською журналісткою, власним кореспондентом газети «Експрес» Сабіною Ружицькою; журналісткою, громадською діячкою Іриною Шалкітене; заслуженим журналістом України Богданом Кучером та іншими діячами культури, освіти, журналістики. Фахівці-практики ділилися зі студентами своїм професійним досвідом та давали поради, як готувати цікавий і змістовний медіапродукт (Пристай, 2021).

Необхідно наголосити, що до 2017 року студентами-журналістами інституту філології, на той час, видавалася газета РАКУРС-ІФ. У номерах газети друкувалися матеріали про студентське життя, новації університету, інтерв'ю з науковцями, викладачами, новини для абітурієнтів тощо.

Неодноразово майбутні журналісти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника на виїзних практичних заняттях ознайомлювалися з фондом відділу книгозберігання Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки, зокрема фондами раритетних та рукописних видань, авторськими фондами місцевих краєзнавців, письменників, митців. Впродовж 2017–2021 рр. під час першого семестру навчального року студен-

ти ознайомлювалися з примірниками періодичних видань періоду 1939–1940 рр., аналізували газети і журнали ХХ–ХХІ ст., визначали, які типи видань переважають на сучасному етапі в інформаційному просторі. Загалом ознайомлення з фондами книгозбірень, рукописами та раритетними виданнями надихає студентів на аналіз архівних джерел, породжує нові ідеї щодо створення власних видань, матеріалів, сюжетів, репортажів тощо. Такий сучасний, інноваційний формат роботи зі студентами на цій спеціальності сприяє глибшому розумінню ними теоретичного матеріалу, закріпленню практичних навичок аналізу періодичних видань та журналістських матеріалів, розвиває самостійність у навчанні та науково-дослідницькій діяльності.

Наголосимо, що проведення практичних та семінарських занять у змішаному форматі є продуктивним для студентів-журналістів. А суть активних сучасних методів навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної активної взаємодії його учасників. Студент і викладач у такому випадку постають рівноправними суб'єктами навчання, рефлексують із приводу того, що вони роблять, знають і вміють. Інтерактивне навчання сприяє формуванню відповідних навичок і вмінь, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, вчить майбутніх журналістів бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати продумані рішення.

Зазначимо: друкарство, видавнича справа — це те, з чим багато хто із майбутніх журналістів буде тісно пов'язаний упродовж своєї професійної діяльності. Тому їм важливо бути обізнаними з технологічними процесами, що відбуваються в друкарнях. Необхідно підкреслити, що в межах курсу «Газетно-журнальне виробництво» для студентів спеціальності «Журналістика» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника впродовж 2017–2021 рр. було організовано виїзні практичні заняття, під час яких майбутніх журналістів ознайомлювали з особливостями друку фахівці івано-франківських видавництв «Ярина» та «Місто НВ». Від спеціалістів-практиків студенти дізнавалися про особливості організації роботи у видавництвах, закріплювали знання з лекційних занять про офсетну друкарську машину, лазерний друк, різнограф, наочно спостерігали, як відбувається верстка друкованого продукту. Варто наголосити, що екскурсії в редакції різних ЗМІ мають вагомe значення для формування професійних компетентностей студентів, оволодіння ними прикладними засадами журналістської діяльності.

Таким чином, вищенаведений формат системного підходу до вивчення журналістських дисциплін сприяє глибшому розумінню майбутніми фахівцями медіапростору теоретичного матеріалу, закрі-

плює практичні навички аналізу інформаційних текстів, розвиває самостійність у навчальній і дослідницькій діяльності, а також є потужним тренінгом, що готує студентів до майбутньої виробничої практики, де вони вже виконуватимуть функції журналіста.

Великі резерви для запровадження інноваційних методів навчання мають навчальні дисципліни «Видавнича справа» та «Видавничий менеджмент», які спрямовані на формування у майбутніх журналістів системи знань та навичок щодо специфіки застосування інструментів та технологій менеджменту у видавничій діяльності. В умовах підвищення конкуренції на сучасному медійному ринку майбутні керівники ЗМІ мають навчитися застосовувати отримані знання в процесі розв'язання конкретних виробничих проблем, набуті здатностей приймати обґрунтовані управлінські рішення не лише у звичних, а й у нестандартних виробничих ситуаціях.

З цією метою в межах вивчення означених курсів для студентів кафедри журналістики Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника організовуються зустрічі та майстер-класи з журналістами-практиками, які щедро діляться власним професійним досвідом з майбутніми колегами. Фахівці-медійники розповідають студентам про специфіку роботи в редакціях друкованих ЗМІ, у книжкових видавництвах на посадах літературних редакторів та коректорів тощо. Таке живе спілкування з досвідченими професіоналами дає можливість студентам отримати цінні поради, перейняти кращі практики кваліфікованих працівників медіасфери.

Досліджуючи інноваційні форми та методи формування компетентностей майбутніх журналістів у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, зауважимо, що напередодні Дня журналіста України 6 червня 2019 року студенти-журналісти створили та презентували свій перший друкований видавничий проєкт «Поміж текстом: журналісти для журналістів». Проєкт започаткований у рамках вивчення навчальних дисциплін «Видавничий менеджмент» та «Видавнича справа». У ньому взяли участь студенти 3-го та 5-го курсів. Перший випуск книжки «Медіасфера Прикарпаття» був приурочений до Дня журналіста. Наголосимо: мета видавничого проєкту — на практиці вдосконалити вміння студентів писати, формувати, редагувати та укладати збірки своїх матеріалів. Важливо, що на практичних заняттях такого нового формату майбутні журналісти навчаються працювати в команді. Перший випуск видання містив 50 цікавих інтерв'ю з журналістами Прикарпаття, а також зі студентами, які роблять перші професійні кроки у медійній сфері. Цінно, що ця студентська книжка сформована з журналістських матеріалів про людей, які завжди залишаються за кадром. Перший випуск книжки містить чотири розділи:

— Сила і авторитет професійного слова: думки журналістів-фахівців.

— Відверто про журналістику: погляди молодих спеціалістів.

— Юні в професії: студенти про журналістику.

— Слово від інтерв'юерів.

Доцільно відмітити, що станом на 1 січня 2022 року студентами впродовж трьох років (2018–2022 рр.) у межах реалізації проєктної діяльності видано три випуски книжок та зафіксовано 120 інтерв'ю з фахівцями засобів масової інформації Прикарпаття і вихідцями з цього краю. Студенти на практичних заняттях самі впорядковували видання: придумували назви, розділи, дизайн, розшифровували взяті інтерв'ю, писали та редагували журналістські тексти. А ще відвідували видавництва, редакції, друкарні; цікавилися перебігом набору їх книжок. Це був неабиякий практичний досвід для студентського творчого колективу. Ідея проєкту належить старшій викладачці кафедри журналістики кандидатці наук з соціальних комунікацій Галіні Пристай. Ще раз зазначимо: його започаткували 2018 року в рамках викладання навчальних дисциплін «Видавничий менеджмент» та «Видавнича справа».

Наголосимо: другий випуск книжки друкованого проєкту виданий за кошти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. У цьому виданні впорядковано та систематизовано 58 інтерв'ю, взяті студентами 3-го й 5-го курсів спеціальності «Журналістика» у професійних медійників, які щодня втамовують «інформаційний голод» мільйонів людей. Студенти-укладачі цього випуску зазначають, що кореспонденти з нами всюди: у смартфонах, на телеекранах, на папері й навіть у навушниках. Тому другий випуск їх видання має назву «Кухня журналістики Прикарпаття» та відкриває знайомі всім імена відомих журналістів в іншому світлі. На сторінках книжки висвітлено фахове зростання не тільки працівників медіапростору Івано-Франківщини, а й тих вихідців із Прикарпаття, які ризикнули спробувати свої сили за межами рідного краю.

Доцільно відмітити, що третій випуск студентського видавничого проєкту «Поміж текстом: журналісти для журналістів» (2021 р.) має свою «родзинку». У ньому майбутні журналісти вирішили змінити початкову концепцію видання і збагатити його різними журналістськими жанрами, тож поряд з уже традиційними інтерв'ю в книжці вміщено есе, історії та нариси про журналістів і журналісток, які суттєво розширили межі уявлень про цю професію, втіливши їх у нову ідею та обкладинку. Треба зазначити, що у збірці висвітлено не тільки фахові біографії, а й поради і переживання відомих франківських журналістів та юних акул пера.

Провівши дослідницький експеримент з упровадження інноваційного формату практичних занять та опитування серед студентів-журналістів, ми отримали цікаві думки і коментарі щодо ефективності проведення інтерактивних форм з вищенаведених навчальних курсів. Студенти поділилися враженнями від процесу створення перших власних видань, для яких вони стали не лише проектом із втілення в життя нових ідей, а й набуттям цінного досвіду командної роботи, вмінням знаходити оптимальні та компромісні рішення і можливість вкотре переконатися в правильності обраного фаху.

Так, на думку укладачки книжки студентки Христини Турак, вони створювали видання про людей, які завжди залишаються за кадром. Журналісти постійно розповідають про когось, пишуть про щось, висвітлюють сотні подій на день. У цих безперервних потоках інформації вони не звертають уваги на те, що їхні історії — не менш унікальні, захоплюючі та цікаві. Дизайнерка першого випуску книжки студентка Оксана Бундзяк підкреслювала, що завдяки участі у видавничому проекті вона вдосконалила свої вміння в галузі дизайну та опанувала роботу в команді, навчилася досягати компромісів й обирати найкращі ідеї.

Створена студентами книжка про журналістів «Поміж текстом» вміщує інтерв'ю не лише з досвідченими журналістами, а й із початківцями. Серед них — Юлія Токарук, яка працює кореспонденткою зовсім недовго. Проте, розповідає, хотіла поділитися своїм досвідом у військовій журналістиці.

Таким чином, наведені вище свідчення студентів — учасників командних проєктів — це підтвердження ефективності застосування означених методів навчання, які є інструментом розвитку креативності, комунікативності, критичного мислення, потужним тренінгом для здобуття необхідних практичних навичок, адже тут студенти виступають не тільки як журналісти, а й як коректори, редактори, фотокореспонденти, видавці, дизайнери. Тобто вони вчаться не тільки писати, а й формувати, редагувати, укладати свої тексти, супроводжуючи їх відповідним фотоматеріалом. І, звичайно, робота над таким проектом формує суто людські якості, такі необхідні в цій царині: самостійність, відповідальність, комунікабельність.

Підкреслимо: кожного року на презентації видавничих студентських проєктів збираються не тільки журналісти, про яких писали студенти, а й представники регіональних ЗМІ: ТРК «Вежа», «UA: Карпати», «Галичина», «Галка», «Типовий Франківськ». Так, на презентацію першого випуску видавничого студентського проєкту, яка відбулася 2019 року в залі Наукової бібліотеки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, завітали журналісти, які є героями презентованого видання, та запрошені гості. З

вітальним словом до майбутніх журналістів звернулися, зокрема, голова Івано-Франківської обласної організації НСЖУ Лілія Боднарчук, пресекретар нашого університету секретар первинної організації Прикарпатського університету НСЖУ Богдана Засідко; професор кафедри журналістики Ганна Марчук. Вони підкреслили вагомість та актуальність студентського друкованого видання і побажали кафедрі журналістики Факультету філології успіхів у реалізації нових ідей. Журналісти та науковці відмітили, що це нова спеціальність у виші, яка динамічно розвивається, щоб встигнути за всіма викликами часу, тож викладачі та студенти ініціюють багато проєктів, які дозволяють їм набувати необхідних знань та умінь. Також друковані видання в рамках студентського проєкту є доброю платформою для розвитку студентів, їхнього становлення і безпосереднього знайомства з тими, хто сьогодні творить українську журналістику.

Відповідальний секретар Івано-Франківської обласної організації НСЖУ, секретар НСЖУ, заслужений журналіст України Вікторія Плахта підкреслила важливість модернізації вмій та навичок сучасного редактора і репортера, оновлення переліку журналістських професій та компетентностей. Також znana журналістка наголосила про значимість такого проєкту, який дає студентам можливість спілкуватися з професіоналами засобів масової інформації, переймати в них досвід, прислуховуватися до порад та заявляти про себе. На завершення стейкхолдерка вручила кафедрі Подяку Національної спілки журналістів України та побажала успіхів у підготовці майбутніх фахівців журналістської сфери.

Підготовка видавничого проєкту мотивує студентів кожного наступного курсу змінювати розділи та вдосконалювати концепцію. У майбутніх виданнях очікується понад 200 інтерв'ю журналістів, буде модернізовано й дизайн видання, оскільки у перших випусках студенти-видавці використовували тільки портретні фото. Без сумніву, ще раз варто наголосити, що створення та поширення власної книги для студентів — це можливість популяризувати професію журналіста, розповісти про переваги та недоліки професії, навчитися не тільки писати, а й редагувати, вдосконалювати текст.

Аналізуючи проведене дослідження (опитування, коментарі, виступи стейкхолдерів, журналістів, викладачів), можна стверджувати, що майбутні журналісти і роботодавці зацікавлені у проєктних методах проведення занять, які дають великий фаховий досвід та формують необхідні загальні й фахові компетентності. Так, результатом започаткованого студентського видавничого проєкту «Поміж текстом: журналісти для журналістів» стало проведення студенткою-журналісткою Анастасією Бегей власної наукової розвідки для бакалавр-

ського дослідження і створення рекламного буктрейлера на прикладі виданих книжок. Цінно також, що, створюючи буктрейлер, студентка опанувала технології зйомки відео та його монтажу у відповідних комп'ютерних програмах.

Реалії цифровізованого суспільства ставлять перед освітянами нові вимоги та завдання. Успішною умовою їх виконання є перш за все висококваліфікований кадровий потенціал. Доцільно зазначити, що 17 листопада 2021 р. студенти кафедри журналістики Факультету філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника під керівництвом старшої викладачки Галини Пристай взяли участь у п'ятому онлайн-курсі з десяти вебінарів «У фокусі — КРИМ», які започаткувала та реалізовувала Національна спілка журналістів України у партнерстві з Європейською федерацією журналістів. Порушена Національною спілкою журналістів України тема на вебінарі «У фокусі — КРИМ» про досвід та методика висвітлення проблем окупованого Криму, а також представлена інформація від спікерів і медіатренерів — це чергова корисна нагода викладачам і студентам спеціальності «Журналістика» набуті нових компетентностей, почути правду про реальні події в Криму та про незаконні проекти проти України в Криму загалом. На онлайн-курсі студенти отримали цінні поради від журналістів та голови НСЖУ Сергія Томіленка щодо технологій застосування журналістського інструментарію для привернення уваги суспільства до важливих політичних проблем. На думку учасників вебінару, онлайн-курс допоміг краще зрозуміти ситуацію на окупованому Кримському півострові, адже її часто замовчують, а також отримати нові знання про надзвичайно складну та небезпечну діяльність журналістів у часи збройної боротьби України з росією». «Незважаючи на те, що я була присутня тільки на одній зустрічі з десяти, можу відмітити, що почута інформація вже допомагає мені потрохи розуміти ситуацію в Криму, тому я планую і надалі бути слухачкою цього вебінару. Це, безперечно, важливо для мене не тільки як для майбутньої журналістки, а й як для громадянки України», — прокоментувала студентка кафедри журналістики Соломія Данилюк. А 28 червня 2021 р. голова Національної спілки журналістів України Сергій Томіленко відзначив кафедру журналістики Факультету філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника цінною нагородою — «Дипломом партнера» та Подячним листом за співпрацю.

Отже, зворотний зв'язок зі здобувачами в процесі організації освітнього процесу дозволяє встановити стан ефективності та результативності проведення занять, виявити ступінь зацікавленості та задоволеності студентів від різних форм та методів навчання.

Висновки

1. Таким чином, багаторічний досвід впровадження проектних методів навчання в процесі викладання фахових дисциплін зі спеціальності «Журналістика» дозволяє довести їх високу ефективність щодо формування системи загальних та професійних компетентностей, зокрема здатностей: управління медійними та видавничими проектами; правильно розставляти пріоритети, управляти робочими процесами на основі принципів планування і тайм-менеджменту; шукати однодумців, стояти на чолі команди, координувати людей, вести за собою, мотивувати і брати на себе відповідальність за спільні рішення.

2. Унікальність проектного методу навчання полягає в його кросплатформності, яка дозволяє зробити наскрізним увесь цикл формування компетентностей: від засвоєння фахових знань, набуття навичок — до вироблення емоційно-оцінного ставлення до процесів та результатів пізнання та опанування професії, вміння працювати в команді, результативно комунікувати та знаходити оптимальні шляхи вирішення нестандартних виробничих ситуацій.

3. Дуже цінно, що саме під час проектної діяльності найкраще виховується культура професійного спілкування, удосконалюються лідерські якості особистості, її управлінські компетентності, які виявляються в здатності брати на себе відповідальність за колектив та результати його діяльності, позитивному ставленні до членів команди, підтримці цінностей корпоративної культури, прагненні до вдосконалення себе та інших.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

Галан, О. М. (2018). Формування медіакомпетентності в процесі вивчення суспільних дисциплін. *Молодий вчений*, 12.1(64.1), 21–24.

Гальченко, М. С. (2018). Інноваційна освіта в методології сучасних постнекласичних практик. *Гілея*, 128(1), 294–298.

Крупій, В. В. (2020, 15 квітня). Авторська радіопрограма як платформа для обговорення соціальних проблем. В *Професійна підготовка фахівців у галузі журналістики, реклами та PR*, матеріали I Всеукраїнської інтернет-конференції здобувачів вищої освіти та молодих вчених (с. 43–48). Маріупольський державний університет.

Потятиник, Б. (2008, 21 липня). *Вимирання старих медій скасовується*. Медіакритика. <https://www.mediakrytyka.info/novi-tehnologii-media/vumyrannya-starykh-medyi-skasovuyetsya.html>

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. (2016). *Освітньо-професійна програма журналістики. Перший (бакалаврський) рівень*. <https://cutt.ly/DV5ilba>

Пристай, Г. І. (2021, 20–22 травня). Проектна діяльність ВНЗ як один із напрямів набуття студентами фахових компетентностей. В *Інформація*,

комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі, матеріали Четвертої міжнародної наукової конференції (с. 298–300). Видавничий центр КНУКіМ.

Тимошик, М. С. (2008). *Історія одного журналістського курсу в мемуарах, щоденниках, інтерв'ю, замальовках, записках, есеях, документах, світлинах*. Наша культура і наука.

Тимошик, М. С. (2021). Як звільнити журналістську освіту з пут теорій масової комунікації: до проблеми викладання фахових дисциплін на факультетах журналістики українських університетів. *Український інформаційний простір*, 1(7), 31–68. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(7\).2021.233877](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(7).2021.233877)

Чишевич, О. І. (2020, 7 лютого). Система професійних компетенцій журналіста. В *Актуальні проблеми науки та освіти, матеріали XXII підсумкової науково-практичної конференції* (с. 139–140). Маріупольський державний університет. http://mdu.in.ua/Nauch/Konf/2020/zbirka_aktualni_problemi_nauki_ta_osviti_2020.pdf

Чулівська, І., Голуб, О., Кабачій, Р., Романюк, О., & Головенко, Р. (2016). Вступ. В *Медіакомпас: путівник професійного журналіста* (с. 5). Софія–А.

Lasswell, H. D. (1960). The Structure and Function of Communication in Society. In W. Schramm (Ed.), *Mass Communications: A Book of Readings* (pp. 117–130). University of Illinois Press.

Manovich, L. (2001). *The Language of New Media*. MIT Press.

Marchuk, H., Prystai, G., Khorob, S., Marchuk, N., & Shoturma, N. (2021). The System of Media Critics in the Journalistic Environment in Postmodern Conditions. *Postmodern Openings*, 12(1), 141–151. <https://doi.org/10.18662/po/12.1/251>

May, Ch. (Ed.). (2002). *Key Thinkers for the Information Society*. Routledge.

MediaSapiens. (2016, 27 квітня). *Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція)*. Детектор медіа. <https://cutt.ly/iV7VHc7>

Merholz, P. (2002, May 17). *Play With Your Words*. Peterme. <http://www.peterme.com/archives/00000205.html>

REFERENCES

Chulivska, I., Holub, O., Kabachii, R., Romaniuk, O., & Holovenko, R. (2016). Vstup [Introduction]. In *Mediakompas: putivnyk profesiinoho zhurnalista* [Mediacompass: A Professional Journalist's Guide] (p. 5). Sofiia–A [in Ukrainian].

Chyshevych, O. I. (2020, February 7). Systema profesiinykh kompetentsii zhurnalista [System of Professional Competencies of a Journalist]. In *Aktualni problemy nauky ta osvity* [Actual Problems of Science and Education], Proceedings of the 22nd final Scientific and Practical Conference (pp. 139–140). Mariupol State University. http://mdu.in.ua/Nauch/Konf/2020/zbirka_aktualni_problemi_nauki_ta_osviti_2020.pdf [in Ukrainian].

Halan, O. M. (2018). Formuvannia medikompetentnosti v protsesi vyvchennia suspilnykh dystsyplin [Formation of Medical Competence in the Process of Studying Social Disciplines]. *Young Scientist*, 12.1(64.1), 21–24 [in Ukrainian].

Halchenko, M. S. (2018). Innovatsiina osvita v metodolohii suchasnykh postneklasychnykh praktyk [Innovative Education in the Methodology of Modern

Post-Classical Practices]. *Hileia*, 128(1), 294–298 [in Ukrainian].

Krupii, V. V. (2020, April 15). Avtorska radioprohrama yak platforma dlia obhovorennia sotsialnykh problem [The Author's Radio Program as a Platform for Discussing Social Problems]. In *Profesiina pidhotovka fakhivtsiv u haluzi zhurnalistyky, reklamy ta PR* [Professional Training of Specialists in the Field of Journalism, Advertising and PR], Proceedings of the 1st All-Ukrainian Internet Conference of Higher Education Applicants and Young Scientists (pp. 43–48). Mariupol State University [in Ukrainian].

Lasswell, H. D. (1960). The Structure and Function of Communication in Society. In W. Schramm (Ed.), *Mass Communications: A Book of Readings* (pp. 117–130). University of Illinois Press [in English].

Manovich, L. (2001). *The Language of New Media*. MIT Press [in English].

Marchuk, H., Prystai, G., Khorob, S., Marchuk, N., & Shoturma, N. (2021). The System of Media Critics in the Journalistic Environment in Postmodern Conditions. *Postmodern Openings*, 12(1), 141–151. <https://doi.org/10.18662/po/12.1/251> [in English].

May, Ch. (Ed.). (2002). *Key Thinkers for the Information Society*. Routledge [in English].

MediaSapiens. (2016, April 27). *Kontsepsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini (nova redaktsiia)* [Concept of Implementation of Media Education in Ukraine (New Edition)]. Detektor media. <https://cutt.ly/iV7VHc7> [in Ukrainian].

Merholz, P. (2002, May 17). *Play With Your Words*. Peterme. <http://www.peterme.com/archives/00000205.html>

Potiatoryk, B. (2008, July 21). *Vymyrannia starykh medii skasovuietsia* [The Extinction of Old Media is Reversed]. Mediakrytyka. <https://www.mediakrytyka.info/novi-tehnologii-media/vymyrannya-starykh-mediy-skasovuyetsya.html> [in Ukrainian].

Prystai, H. I. (2021, May 20–22). Proiektna diialnist VNZ yak odyn iz napriamiu nabuttia studentamy fakhovykh kompetentnosti [Project Activities of Higher Educational Institutions as one of the Areas of Acquisition of Professional Competences by Students]. In *Informatsiia, komunikatsiia ta upravlinnia znanniamy v hlobalizovanomu sviti* [Information, Communication and Knowledge Management in a Globalized World], Proceedings of the Fourth International Scientific Conference (pp. 298–300). KNUKiM Publishing Center [in Ukrainian].

Tymoshyk, M. S. (2008). *Istoriia odnogo zhurnalistytskoho kursu v memuarakh, shchodennykh, intervii, zamalovkakh, zapyskakh, eseiakh, dokumentakh, svitlynakh* [The History of One Journalism Course in Memoirs, Diaries, Interviews, Sketches, Notes, Essays, Documents, Photographs]. *Nasha kultura i nauka* [in Ukrainian].

Tymoshyk, M. S. (2021). Yak zvilnyty zhurnalistytsku osvitu z put teorii masovoi komunikatsii: do problemy vykladannia fakhovykh dystsyplin na fakultetakh zhurnalistyky ukrainskykh universytetiv [How To Release Journalism Education From the Hobbles of Mass Communication Theory: To the Problem of Teaching Professional Disciplines at the Faculties of Journalism of Ukrainian Universities]. *Ukrainian Information Space*, 1(7), 31–68. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.1\(7\).2021.233877](https://doi.org/10.31866/2616-7948.1(7).2021.233877) [in Ukrainian].

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. (2016). *Osvitno-profesiina prohrama zhurnalistyky. Pershyi (bakalavrskiy) riven* [Educational and Professional Journalism Program. First (Bachelor) Level]. <https://cutt.ly/DV5ilba> [in Ukrainian].